

TRŽNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

Trh = místo, kde se střetává nabídka s poptávkou

Tržní mechanismus = zajišťuje spojení výrobce a spotřebitele, má dvě strany:

1. nabídka,
2. poptávka.

Znaky tržního mechanismu:

- výrobky mají charakter zboží, to se prodává za určitou cenu,
- cena vzniká na základě vztahů mezi výrobcem a spotřebitelem,
- příjmy jsou výsledkem prodeje, příjmy tvoří stranu poptávky, prodávané produkty pak nabídku,
- výrobce může měnit objem výroby, strukturu výroby,
- spotřebitel nesmí být nucen k nakupování určitého druhu výrobku, jestliže má na trhu možnost volit z různých cen a z různých výrobků.

Tržní subjekty vstupují na trh s různými cíli:

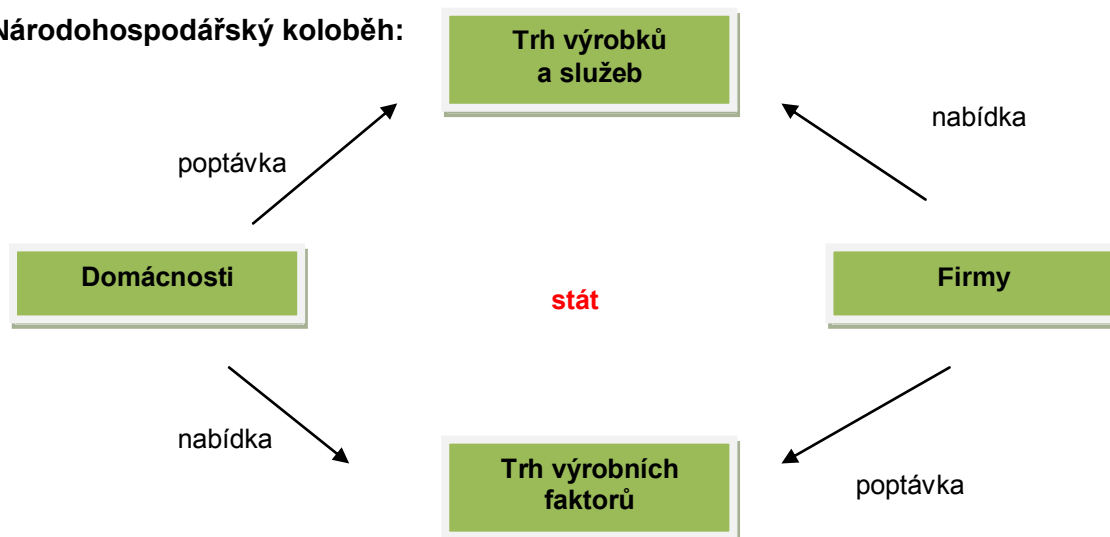
Domácnosti - vstupují na trh s cílem uspokojení svých potřeb.

Firmy – cílem je max. zisku.

Stát – vstupuje na trh s cílem ovlivnit jej a odstranit některé negativní dopady na ekonomiku:

- a) vystupuje jako prodávající (prostřednictvím státních firem),
- b) vystupuje jako kupující (zadávání státních zakázek).

Národohospodářský koloběh:

Domácnosti

- vstupují na trh s cílem uspokojit své potřeby, chtějí si zde opatřit statky pro svou potřebu,
- vystupují jako prodávající (nabízí) na trhu výrobních faktorů, zde nabízejí svou půdu, práci, kapitál,
- za peněžní prostředky, které zde získají, pak mohou nakupovat na trhu výrobků a služeb (poptávající).

Firmy

- vyrábí za účelem prodeje, na trhu výrobků a služeb vystupují jako prodávající (nabízejí zde své výrobky), výrobky proměňují za peníze,
- za tyto peníze mohou nakoupit výrobní faktory a opakovat výrobu.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TRHY

1. Z hlediska rozsahu

- a) *místní* – jarmark, tržnice,
- b) *národní* – v rámci státního celku,
- c) *mezinárodní* – mezi státy.

2. Dle počtu zboží, které na trhu sledujeme

- a) *individuální* – nabídka 1 produktu u jednoho subjektu, popř. poptávka 1 subjektu po 1 výrobku,
- b) *dílčí* – na tomto trhu se prodává a kupuje jediný druh zboží (např. trh sportovních bot, trh plnotučného mléka),
- c) *agregátní* – trh veškerého zboží.

3. Dle předmětu koupě a prodeje

- a) *trh výrobních faktorů*,
- b) *trh výrobků a služeb*.

4. Podle toho, co se na trhu prodává

- a) *trh zboží* – zde se nakupují a prodávají statky a služby,
- b) *trh práce* – zde se střetává nabídka práce a pracovních míst a poptávka po pracovních místech a určité práci,
- c) *trh finanční* – na tomto trhu jsou finance nabízeny (nabídka půjček, možnost uložení peněz s úročením) a druzí se po půjčkách a vkladech poptávají.

POPTÁVKA (= angl. Demand, značí se „D“)

= objem (množství) statků a služeb, které jsou kupující ochotni koupit v daném časovém období při dané ceně. Rozlišujeme:

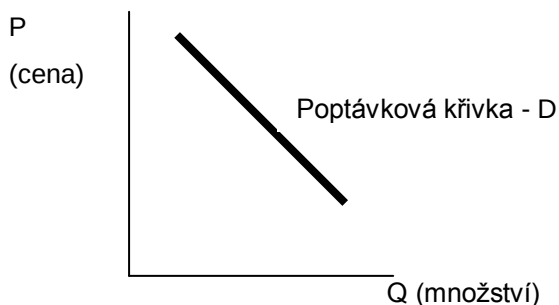
- *individuální poptávka* – poptávka jednoho kupujícího po určitém statku nebo službě,
- *dílčí (tržní) poptávka* – poptávka všech lidí např. z určitého regionu (státu) po určitém statku, službě,
- *agregátní poptávka* - souhrn všech zamýšlených koupí na trhu.

Poptávka se řídí zákonem **p o p t á v k y**

s rostoucí cenou klesá poptávka po zboží

- zákon poptávky znázorňujeme poptávkovou křivkou

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Faktory ovlivňující poptávku:

- cena,
- demografické změny (změny v počtech a charakteristikách kupujících),
- změny velikosti důchodů (mzdy zaměstnanců, úroky a zisky vlastníků kapitálů),
- změny v preferencích (zvyky, móda, změny potřeb),
- ceny ostatních výrobků:
 - *substitutů* – jiné zboží, které může nahradit sledované zboží (hrušky x jablka, hovězí x vepřové),
 - *komplementů* – jiné zboží, které doplňuje sledované zboží (auto x benzín).

NABÍDKA (= angl. *Supply*, značí se „S“)

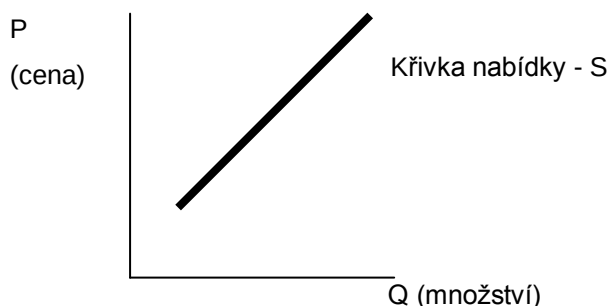
= objem (množství) zboží, které jsou prodávající ochotni prodat v daném časovém období a při dané ceně.

- *individuální poptávka* – nabídka 1 výrobce určitého statku nebo služby,
- *dílič (tržní) poptávka* - nabídka 1 výrobku určitými výrobci,
- *agregátní poptávka* - souhrn všech výrobců všech druhů zboží v jednom státě.

Nabídka se řídí zákonem **n a b í d k y**

➔ s rostoucí cenou roste i nabídka zboží

- zákon nabídky znázorňujeme křivkou nabídky

Příčiny rostoucí nabídky:

- prodávat za vysokou cenu je zajímavější než prodávat levně, proto růst ceny vyvolá zájem o výrobek,
- zvýší-li se ceny - roste objem výroby – vyšší příjmy firem.

Faktory ovlivňující nabídku:

- cena,
- náklady výroby a obchodu (dražší suroviny a energie, snižování nákladů zaváděním nových technologií, které zvyšují produktivitu práce....),
- změny vnějších podmínek podnikání (organizace trhu, počasí pro zemědělce, stávky, sazby daní.....),
- počasí.

Pomocí zákonů nabídky a poptávky vysvětlujeme, jak se chovají na trhu prodávající a kupující a na základě toho určíme mechanismus tvorby ceny na trhu.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Úkol 1: Nakreslete křivku poptávky a křivku nabídky dle tabulky a zdůvodněte:

cena	Poptávané množství	Nabízené množství
5	1000	50
10	800	200
15	600	300
20	400	400
25	300	500
30	200	550
35	150	600
40	100	650

Otázka:

1. Proč se poptávané množství zvyšuje při klesající ceně?
2. Proč se nabízené množství snižuje při klesající ceně?

TRŽNÍ MECHANISMUS A TRŽNÍ ROVNOVÁHA

Tržní rovnováha – tj. situace na trhu, kdy kupující jsou ochotni nakoupit a prodávající nabídnout stejné množství zboží za cenu přijatelnou pro obě strany = *rovnovážná cena*.

Rovnovážná cena

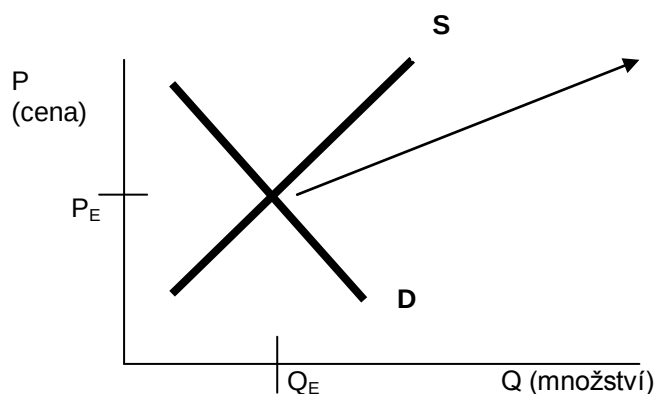
- nabídka se rovná poptávce,
- tento stav na trhu je velmi vzácný a ojedinělý.

Na trhu neustále dochází ke střetům mezi nabídkou a poptávkou a představy prodávajících a kupujících o ceně a objemu se liší.

Tržní cena

- cena, která vzniká na trhu při aktuálním vztahu S a D

Tržní mechanismus -

E ... stav rovnováhy na trhu
 P_E ... rovnovážná cena (za jakou cenu se bude obchodovat)
 Q_E ... rovnovážné množství (jaké množství produkce bude prodáno a současně koupeno)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Poptávka – poptávku představují kupující, s předpokladem, že čím je vyšší cena, tím je nižší poptávané množství a hlavním zájmem kupujících je nakoupit co nejlevněji.

Nabídka – nabídku představují firmy, jejich činnost vede k uspokojování potřeby zákazníků. Čím je vyšší cena, tím více prodávajících bude ochotno za ni zboží prodávat, prodávající chtějí prodat co nejdražší.

pokud $D > S$ bude cena stoupat
pokud $D < S$ bude cena klesat

Takto dochází k pohybu nabídky a poptávky (jehož výsledkem je pohyb cen...nazýváme to **tržní mechanismus**).

Důsledky působení tržního mechanismu:

- cena působí na velikost nabídky a poptávky - tzv. že tržní mechanismus určuje, jaké množství zboží bude produkováno,
- pokud je cena příliš vysoká, vznikne přebytečná nabídka a zboží zůstane neprodáno,
- je-li cena příliš nízká, vznikne neuspokojená poptávka (zboží nebude dost pro všechny poptávající),
- tržní mechanismus nutí podniky, aby své zboží nabízely za cenu, která je pro kupující přijatelná,
- jestliže podniky nabízejí produkci, o kterou nebude zájem, bude její cena klesat a některá produkce se vůbec neprodá,
- pokud podniky nejsou schopny nabízet takové zboží, o které je zájem za přijatelnou cenu, zanikají.

Úkol 2: Nakreslete křivku nabídky a poptávky a určete rovnovážnou cenu a rovnovážné množství:

a)

P za 1 l (Kč)	Q_s (mil. Kč)	Q_D (mil. Kč)
10	0,7	1,1
12,50	0,75	1
15	0,8	0,9
17,50	0,85	0,8

b) na trhu došlo ke změně poptávky

P za 1 l (Kč)	Q_s (mil. Kč)	Q_D (mil. Kč)
10	0,7	0,8
12,50	0,75	0,7
15	0,8	0,6
17,50	0,85	0,5

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Úkol 3:

Při ceně výrobku 25 Kč/ks bude nabízeno 500 ks a poptáváno 950 ks, při ceně 30 Kč bude nabízeno 650 ks a poptáváno 800 ks, při ceně 35 Kč bude nabízeno 740 ks a poptáváno 690 ks, při ceně 40 Kč bude nabízeno 800 ks a poptáváno 690 ks. Určete graficky nejvhodnější cenu výrobku.

Úkol 4: Určete, o jaký trh se jedná:

- platba v obchodě za nákup zboží
- přijetí nového pracovníka do firmy
- nákup knihy v obchodě
- nákup akcií na burze cenných papírů
- oprava chladicího zařízení
- vklad peněz na bankovní účet
- podnik si bere úvěr od banky
- absolvent školy hledá práci

Úkol 5: Vysvětlete zákon nabídky

.....

Úkol 6: Vysvětlete zákon poptávky

.....

Úkol 7: Které další faktory ovlivňují nabídku

.....

Úkol 8: Které další faktory ovlivňují poptávku

.....